

dogovori

glasilo občinske konference SZDL Ljubljana — center

NASLOV PREJEMNIKA:

(poštnina plačana v gotovini)

Namesto uvodnika

Petindvajsetega marca 1941 se narodi Jugoslavije uprejo pristopu vlade kraljevine Jugoslavije trojnemu paktu, ki naj bi povezal politiko Beograda s politiko Berlina in Rima. Knez Pavle je odstavljen, vendar pa so fašistične in hitlerjevske horde takoj za tem začele osvajati deželo. To je bil začetek dolgega boja, ki se je končal z ustanovitvijo socialistične republike.

Vstaja

»Bolje rat nego pakt, bolje grob nego rob!« Tako so 25. marca 1941 in v naslednjih dneh vpili demonstranti v Beogradu, Zagrebu, Ljubljani in po vsej Jugoslaviji proti trojnemu paktu, ki ga je jugoslovanska vlada podpisala na Dunaju. Prišlo je do resnične ljudske vstaje... 27. marca 1941 so odstavili kneza Pavla in razglasili za kralja mladoletnega prestolonaslednika Petra II. General Simović je postal predsednik nove vlade. Takoj zatem so nacistične in italijanske, madžarske ter bolgarske čete vdrle v deželo.

Kraljeva vlada je kapitulirala v manj kot dveh tednih. Sledila je nova vstaja, toda to pot ni šlo več za demonstracije, temveč za začetek partizanskega boja, ki je trajal štiri leta.

CK KPJ, ki se je ilegalno sestel v Zagrebu, je že 15. aprila izdal prvi razglas jugoslovanskim narodom... Deset dni po kapitulaciji je bila v Sloveniji ustanovljena na pobudo KP in s soglasjem naprednih sil drugih političnih organizacij — Sokol, krščansko-socialna stranka ipd. — protimperialistična fronta, ki se je pozneje preimenovala v Osvobodilno fronto. V naslednjih tednih in mesecih so take fronte ustanovili v Srbiji, Hrvatski, Črni gori in Makedoniji...

Prve dni maja je CK KPJ, ki se je zbral v Zagrebu, pregledal položaj v različnih predelih dežele, ter sklenil začeti pospešene priprave na oboroženi boj. Delegatom in članom je naložil, naj organizirajo vojaške komiteje in skupine aktivistov. Tudi CK je ustanovil vojaški komitej z Josipom Brozom Titom na čelu.

Oborožen boj

Medtem ko divja nasilje okupatorjev, ki so razkosali deželo, se prične oborožen boj pod vodstvom KPJ, prekaljene v dvajsetih letih ilegalnega dela. Hkrati ko se oblikujejo partizanski odredi, se širi tudi ustanavljanje osvobodilnih odborov, v katerih so zbrane najboljše sile naroda. Četniki — povečini zvesti kraljevini pod vodstvom nekdanjih oficirjev — se po nekaterih začetnih spopadih z Nemci sporazumejo z okupatorji in se prične boriti proti partizanom. Slednjim pa vendarle uspe ustvarjati »osvobodjena ozemlja« — osvobajajo jih zdaj tu zdaj tam — in iz lokalnih neorganiziranih odredov zrastejo močne vojaške organizirane enote.

Prvi parlament

Partizanski boj prisili Nemce, da pričnejo jeseni leta 1941 obsežne vojne operacije. Cilj prve je osvoboditi ozemlje v vzhodni Srbiji, druge ji sledijo v kratkih razmakih. Tretja velika bitka se vname na Kozari, enem izmed najmočnejših središč osvobodilnega boja. Tako prispemo do leta 1942, ki je leto preobrata jugoslovanskega osvobodilnega gibanja na vojaškem kot tudi na političnem področju. Medtem ko četniki odvržejo krinko patriotov in se začno boriti na strani Nemcev, osvobodijo partizani petino jugoslovanskega ozemlja in novembra 1942 ustanovijo Antifašistični svet narodne osvoboditve, prvi parlament nove demokratične države kot izraz ljudskih sil, ki so gibanje sprožile.

Naslednje leto, 1943.

Dežela je svobodna

Dne 29. novembra 1943 ustanovijo na zasedanju AVNOJ v Jajcu nacionalni komitej osvoboditve Jugoslavije, s funkcijočasne vlade in odobrijo osnutek ustave o bodoči ureditvi Jugoslavije na federativni in demokratični osnovi, ob priznavanju pravic različnim etničnim skupinam. Moč dejstev prisili zaveznike, da ne upoštevajo protestov vlade v Kairu in začno vse bolj računati s Titovimi partizani.

V iskanju kompromisa odstavi kralj Peter Purića in postavi na njegovo mesto Hubašića. Ta hrvaški voditelj sklene 16. junija 1944 s Titom sporazum, ki pomeni dejansko kraljevo kapitulacijo. Medtem napreduje osvobodjanje dežele: v oktobru je osvobojen Beograd. Federativne enote druga za drugo formirajo oblast po zgledu KNOJ. Kralj je umakne namestniškemu svetu. Hubašić se odreče mandatu, ki ga namestnik dajo Titu. Ta sestavi novo vlado; postane njen predsednik in prevzame funkcijo obrambnega ministra. Volitve v ustavodajno skupščino novembra 1945 pomenijo zmago ljudske fronte in likvidacijo monarhije, ki jo narodna skupščina dokončno zavrne.

In tu vmes med temi slavniimi stranicami zgodovine se je pletla tudi usoda glavnega mesta Slovenije — Ljubljane, mesta heroja, ki si je ta naziv po osvoboditvi zaslužil v krvavih dneh osvobodilnega boja. Od prvih dni vstaje do 9. maja, ko je bila Ljubljana osvobodjena, preko ilegalnih skupin, ki so delovale v mestu, preko rašijskih valov Kričiča, bodoče žice in ponosa prebivalstva so se tkale rdeče niti čudovitega prta, ki se mu reče svoboda. Svobode, ki smo jo letos v Ljubljani proslavili že enaintridesetič.

Na zaključno slovesnost tradicionalnega »Pohoda po poteh partizanske Ljubljane«, ki je bila povezana s proslavljanjem 31-letnice osvoboditve Ljubljane — mesta heroja in 30-letnice mladinskih delovnih brigad je štafetno palico s pozdravi predsedniku republike Josipu Brozu Titu prinesla Irena Gačnik, mladinka prostovoljka v enoti teritorialne obrambe.

Foto: MILAN TUREL

Sindikati in javna razprava o osnutku zakona o združenem delu

Do slehernega delavca

Po seminarjih v Portorožu in Ljubljani je predsedstvo RS ZSS sredi aprila sprejelo akcijski načrt delovanja sindikatov v javni razpravi o osnutku zakona o združenem delu. Načrt predvsem poudarja, da bodo sindikati v javni razpravi o kodeksu samoupravljanja delovali tako, da bodo dosegli najširšo seznanjenost delavcev v vseh temeljnih in drugih organizacijah združenega dela, hkrati pa tudi spodbudili kar najbolj množično in organizirano zbiranje in sporočanje pripomb in predlogov za spremembe in dopolnitve »male ustave«. V vseh delovnih okoljih, na kar sindikati še posebej opozarjajo, pa naj bi kritično ocenili dosedanj razvojni samoupravnih odnosov in se s stališča predlaganih zakonskih rešitev dogovorili za odpravljanje pomanjkljivosti pri uresničevanju ustavne vsebine in načinov samoupravne organiziranosti v združenem delu. Razprave o osnutku zakona o združenem delu bodo po kolektivnih maja in junija, izjemoma pa še v začetku julija, pred letnimi dopusti. V tem času bodo v več kot 20 organizacijah združenega dela v Sloveniji (o ljubljanskih akcijah kasneje) pripravili problemske razprave o vsebinsko zaokroženih področjih osnutka zakona o združenem delu.

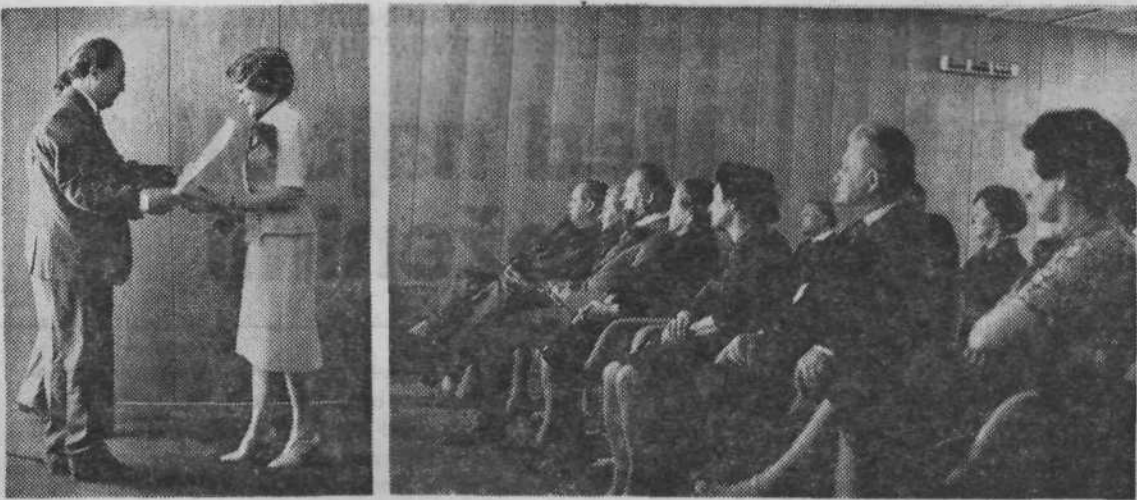
Omenjene naloge pomenijo načrtno nadaljevanje uveljavljanja ustavne vsebine samoupravnih odnosov v združenem delu, torej so sestavni del vseh ostalih družbeno političnih aktivnosti sindikatov na osnovi sklepov 8. kongresa ZSS in izpolnjevanja posameznih nalog kot celote. Sindikati in SZDL sta v skladu s svojo družbeno politično vlogo in naloga mi neposredno odgovorna politična nosilca in organizatorja javne razprave o osnutku zakona o združenem delu. Pri tem so sindikati neposredni nosilci te aktivnosti in temeljnih in drugih organizacijah združenega dela, skupno s SZDL pa tudi v samoupravnih interesnih skupnostih, medtem ko organizacije SZDL organizirajo, vodijo in usmerjajo razprave v krajevnih skupnostih, družbenih organizacijah in društvih. Celotno aktivnost na ravni republike in v občinah

bodo usklajevale komisije za spremljanje uresničevanja ustave pri izvršnem komiteju predsedstva CK ZKS oziroma pri komitejih občinskih konferenc ZKS. Predsedstvo RS ZSS je na svoji zadnji seji imenovalo tudi sekretariat za organizacijo javne razprave o osnutku zakona o združenem delu, v katerem so Ivan Kukovec, Franci Gerbec, Slavko Grčar, Dušan Šinigoj, Janez Šinkovec, Igor Uršič in Stane Zupančič.

V akcijskem načrtu delovanja sindikatov v javni razpravi o osnutku zakona o združenem delu je dan poseben poudarek vlogi in položaju občinskih sindikalnih organizacij, kar velja razumljivo tudi za ObSS Ljubljana-Center. Nosilec operativnih nalog v zvezi z organiziranjem, vodenjem in usmerjanjem javne razprave v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela v Centru

bo komisija ObS ZSS za samoupravljanje. Pri tej komisiji bo deloval poseben sekretariat za organiziranje javne razprave o osnutku zakona o združenem delu, v katerem so razen sindikalnih delavcev še predstavniki OK SZDL, OK ZSMS, OK ZKS in po potrebi tudi drugih organizacij. Naloge sekretariata se ne razlikujejo od nalog enakega sekretariata na republiški ravni, s tem, da je glavni poudarek delovanja v občini aktivnost v osnovnih organizacijah sindikata in zagotavljanje množičnega vključevanja delavcev v javno razpravo. Komisija za samoupravljanje pri vodstvu občinskih sindikatov bo, seveda, če bo to potrebno, ustanovila še posebne delovne skupine za posamezna vsebinska področja iz osnutka zakona o združenem delu.

Nadaljevanje na 3. strani

NA SLAVNOSTNI SEJI OBČINSKE KONFERENCE SZDL LJUBLJANA-CENTER

Podeljena priznanja OF

Ob tej priložnosti je predsednik občinske skupščine Ljubljana center, Hugo Keržan, pozval k solidarnostni pomoči tistim, ki jih je prizadejal nedavni potres. Zbrani so poziv soglasno podprli

Na slavnostni seji predsedstva občinske konference SZDL, bila je 7. maja v sejni dvorani hotela Kompas, ob petintridesetletnici ustanovitve Osvobodilne fronte slovenskega naroda, so podelili letošnja priznanja OF (imena odlikovanih organizacij in občanov so Dogovori objavili v prejšnji številki).

Vojko Novak, predsednik OK SZDL Ljubljana Center, je v svojem svečanem govoru, ki ga je imel ob tej priložnosti, orisal zgodovinski pomen in vlogo Osvobodilne fronte kot tudi njenega dediča, Socialistične zveze delovnega ljudstva. Med drugim je dejal, da pravi borci revolucije niso in ne bodo nič drugačni, kot so bili med narodnoosvobodilnim bojem; mlade generacije, ki so zrasle v miru, bodo nadaljevale delo, ki je bilo začeto v revoluciji in še prej v boju delav-

skega razreda v stari državi. Govornik je poudaril, da si naš patriotizem in internacionalizem nista bila nikoli v nasprotju, ampak vedno le drug drugemu pogoj. V novem zakonu o združenem delu pa se bo utelesilo geslo borcev za novo družbo, to je geslo »Delu čast in oblast«. Naloga SZDL je, da družji vse, ki jim je to geslo vodilo vseh njihovih prizadevanj. Ti se bodo tudi znali uspešno soočiti z malomeščansko in s potrošniško miselnostjo — tudi to je naloga SZDL. Ta družbenopolitična organizacija še posebej veliko pričakuje od mladih tovarišev, ki bodo s svojim delovnim zagonom in svežino poživili njene vrste, pri čemer jim bodo vzori dosedanji dobitniki priznanj OF.

VLADIMIR JERMAN

S SLAVNOSTNE SEJE SKUPŠČINE OBČINE LJUBLJANA-CENTER

Pobratenje in nagrade

Pred slabim tednom dni, točneje v petek, 7. maja, je bila na slavnostni seji skupščine občine Ljubljana Center podpisana listina o pobratenu med našo in občino Bijelo Polje, SR Črna gora. Listino sta, v imenu svojih občin, podpisala predsednik skupščine občine Bijelo Polje, Radivoje Ščekić in predsednik skupščine občine Ljubljana Center, dipl. ing. Hugo Keržan. Na tej seji so bile podeljene tudi letošnje nagrade občine.

Stike z Bijelim Poljem so pred leti vzpostavili dijaki gimnazije Poljane, lani pa so se izmenjale tudi že delegacije družbenopolitičnih organizacij in skupščin obeh občin. Ob tem je že prišlo do prvih dogovorov o pobratenu, ki so se sedaj, na letošnji slavnostni seji, tudi realizirali. Tej seji sta, poleg predsednika občinske skupščine Bijelo Polje, ki je podpisal listino, prisostvovala še predsednik izvršnega odbora občinske konference SZDL Bijelo Polje, Mušo Cindra in sekretar OK ZKS te občine, Nijat Merdović.

Kljub temu, da je občina Bijelo polje predvsem kmetijska, pričakujeta obe občini od pobratenu obilo medsebojnega sodelovanja ter izmenjave praktičnih izkušenj ob izgrajevanju teh komunalnih sredin; ob tem so v prvi vrsti mišljene vsebinske rešitve s področja organiziranja krajevnih skupnosti, njihove samouprave ter še manjših osnovnih celic družbenega, političnega in družabnega življenja.

Letošnje nagrade skupščine občine Ljubljana center v višini 10.000 din in umetniške kipe so za svoje delo dobili: Stane Majcen iz KS Stari Vodmat za dolgoletno družbenopolitično delovanje v tej krajevni skupnosti, predvsem na področju obrambnih priprav in delovanja v Zvezi borcev, Aleš Mižigoj, direktor OZD Medex, za njegovo plodno delovanje pri izgradnji te organizacije ter razvoja čebelarstva v Sloveniji, Mihael Ivanuša, član kolektiva TOZD Kartonažna tovarna Ljubljana, za svoje dosežke pri uvajanju nove tehnologije v proizvodnji,

pri povezovanju z drugimi organizacijami te stroke ter za neumorno družbenopolitično delovanje, Vanda Gerlovič, so-

Skrb za otroke

Za spastične, lažje in težje prizadete otroke v Ljubljani še zdaleč nismo zagotovili primerne vzgoje in varstva v VVZ. Prvim uspešnim prizadevanjem, da bi po vrtcih odprli tudi posebne oddelke za prizadete otroke, so se zdaj pridružili tudi v VVZ Ana Zihnerl na Resljevi.

Pobude za ta oddelek so že pred časom dali nekateri starši, vendar kasneje ni bilo tolikšnega zanimanja, da bi akcijo tudi izpeljali. Za začetek bosta to

pranistka Opere SNG Ljubljana, za svoj strokovni prispevek pri kreiranju kulturnega programa ter za aktivno dolgoletno delovanje v samoupravnih organih kulturnih institucij in krajevni skupnosti Gradišče in Avgust Vižintin, direktor Delavske knjižnice v Ljubljani za dolgoletno aktivistično strokovno in družbeno politično delovanje. MJ

dvakrat po dve uri na teden.

V skladu s potrebami bodo tako v VVZ zaposlili pedagoga specialista, varuhinje in k sodelovanju pritegnili druge strokovne sodelavce. Za zdaj sicer še niso v celoti uredili vprašanja financiranja, vendar sodijo, da najbrž ne bi smelo biti problemov. Tudi to so naši otroci in tudi zanje bomo najbrž morali poskrbeti, tako kot za druge kategorije duševno prizadetih oseb, denimo otroke »Janeza Levca« in druge.

D. B.

Ljubljana se je stresla

V četrtek, 6. maja nekaj sekund pred deveto uro zvečer se je Ljubljana stresla. V italijanski pokrajini Furlaniji-Juljski krajini je bil epicenter potresa z močjo 8,5 stopnje po Mercallijevi lestvici. Posledice so težke: po najnovejših podatkih (do zaključka redakcije) je bilo prek 800 mrtvih, več tisoč ranjenih in nekaj deset tisoč brez strehe nad glavo.

Močan potres je dodobra »zrupal« tudi zahodne kraje Slovenije, najhuje pa je bilo na Tolminskem, Bovškem in Novogoriškem območju. Mnogo ljudi je ostalo brez domačega ognjišča, nekatere, predvsem starejše stavbe so porušene.

Na srečo pa je tudi to pot prišla do izraza ena največjih vrlin človeštva: solidarnost. V prizadete italijanske kraje je pričela nemudoma prihajati pomoč v obliki zdravil, odej, šotorov, podobno je bilo v teh dneh tudi na prizadetih območjih Slovenije.

Kako pa je bilo v Ljubljani? Potresni sunek v četrtek zvečer je spravil na ulice domala vse prebivalce naše občine, podobno pa je bilo tudi v drugih občinah v Ljubljani. Ljudje so vzeli s seboj le najnujnejše, v rokah so se znašli otroci, tu in tam potovalka, nihče ni gledal na to, kako je oblečen. Na srečo pa je v glavnem mestu SR Slovenije ostalo le pri tem, materialne škode skoraj ni bilo, prav tako tudi človeških življenj ne.

V soboto, 9. maja je nov potresni sunek znova opozoril naše in povečal vznemirjenost prebivalstva, v ponedeljek ob 5.36 je bil v epicentru v Italiji nov potres od 6 do 6,5 stopnje po Mercallijevi lestvici, ki smo ga zaznali tudi v Ljubljani (od 2 do 3 stopnje). Situacija se normalizira in ni nobenih razlogov za paniko, kajti tako močni potresni sunki so vendarle redki. V tem trenutku je najvažnejše, da prizadetim prebivalcem na zahodnem območju Slovenije pa tudi v Italiji, če bo potrebno priskočimo na pomoč. Bodisi s hrano, obleko ali na drug način. Kako pa bodo odločili predstavniki RK Slovenije, skupaj z ekipami, ki so obiskale prizadeta območja, saj bodo ti najbolje vedeli, kaj prizadeta območja trenutno najbolj potrebujejo.

Do slehernega delavca

Nadaljevanje s 1. strani

Poleg ustanovitve občinskega političnega aktiva za vsebinsko usmerjanje in vodenje javne razprave o osnutku zakona o združenem delu predsedstvo občinskega sveta ZSS organizira še enega ali več seminarjev za člane aktiva. Na njih jih bo seznanilo s pomenom in temeljno vsebino osnutka zakona, z načrtom celotne akcije v občini, s konkretnimi zadolžitvami, z njihovo vlogo v javni razpravi in z načinom delovanja. Med nalogami, ki čakajo naše sindikate naj omenimo, da bo moralo dati predsedstvo Obs ZSS najkasneje do 20. maja skupno s svojo komisijo za samoupravljanje in v dogovoru z vodstvi občinskih odborov sindikatov in OK SZDL, pobudo za organiziranje javne razprave o osnutku zakona o združenem delu v samoupravnih interesnih skupnostih v Centru, hkrati pa bo moralo predsedstvo občinskega sindikalnega sveta aktivno sodelovati v tem delu javne razprave o »mali ustavi«. Slednjič bosta komisija za samoupravljanje pri občinskih sindikatih in njen sekretariat spremljala potek celotne javne razprave v Centru in sproti dajala vsa potrebna pojasnila in predlagala ustrezne ukrepe organom sindikata in zveze sindikatov za zagotovitev uspešnosti pri uresničevanju ciljev javne razprave o osnutku zakona o združenem delu. Na tej podlagi bosta komisija in sekretariat pripravila zaključno poročilo o poteku in rezultatih javne razprave. Komisija za samoupravljanje bo morala Obs ZSS predložiti to poročilo najkasneje do začetka septembra, tako da ga bo moč obravnavati na problemski konferenci zveze sindikatov v Centru, ki naj bi bila najpozneje do 25. septembra. Konferenca ZS je sestavljena po frontnem načelu, tako da na njej sodelujejo razen delegatov občinskih sindikatov tudi delegacije ostalih družbenopolitičnih organizacij v Centru.

Občinskim odborom sindikatov bodo za njihovo sodelovanje v javni razpravi nudili vsestransko pomoč republiški odbori sindikatov Slovenije, še zlasti pri spreminjanju samoupravnih odnosov v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela v smislu uveljavljanja rešitev v neposredni samoupravni praksi, kot so opredeljene z osnutkom zakona o združenem delu.

Ze uvodoma smo omenili, da je načrt delovanja slovenskih sindikatov v javni razpravi predvideval, da bodo v več kot 20 organizacijah združenega dela v Sloveniji, med njimi tudi v Centru, organizirali problemske razprave o vsebinsko zaokroženih področjih osnutka zakona o združenem delu. V Centru bodo te razprave potekale po naslednjem programu: Iskra — organiziranost TOZD na osnovi ustavnih načel in njihovo samoupravno povezovanje na podlagi dohodkovnih odnosov in pomena načela v delovni organizaciji, sestavljeni organizaciji in v skupnosti organizacije združenega dela; Mercator, Žito, Ljubljanske mlekarne in ostali — oblike in načini združevanja dela in sredstev, s posebnim poudarkom na dohodkovnih odnosih med proizvajalci in trgovino; Slovenija ceste — uveljavljanje delegatskih načel za uresničevanje neodtujljivih pravic delavcev v TOZD preko delavskih svetov, delegatov in delegacij v krajevnih skupnostih ter samoupravnih interesnih in družbeno političnih skupnostih; Klinični center — samoupravno združevanje dela in sredstev v zdravstveni dejavnosti; Železniško gospodarstvo Ljubljana — vloga in naloge samoupravne delavske kontrole in organov družbene samozastite in Univerza — uresničevanje samoupravljanja delavcev v visokošolskih organizacijah združenega dela.

Javno razpravo o osnutku zakona o združenem delu začinjamo ta mesec idejno in akcijsko okrepjeni in veliko bolj odgovorni ter zadolženi nadaljevati bitko za nove samoupravne odnose na ustavnih načelih. Spričo tega bosta tako sindikat kot SZDL vso svojo aktivnost usmerila v samoupravna okolja, od TOZD do krajevnih skupnosti in SIS.

Zato moramo storiti vse, kakor je na Portoroškem seminarju dejala Ivanka Vrhovčak, generalna sekretarka RS ZSS, da bi se delavci in drugi delovni ljudje kar najbolj množično in organizirano izrekli o osnutku zakona, povedali svoje pripombe in predloge za njegovo boljše vsebino. Ne gre namreč prezreti dejstva, da predstavlja zakon o združenem delu skupno z ustavo temelje, na katerih raste celovit sistem samoupravnega združenega dela in bo zavoljo tega odločujoče vplival na organiziran pohod združenega dela na zadnje okope etatizma v naši družbi. I. V.